

MGR. KATARÍNA MARCIŠOVÁ, MALOKARPATSKÉ MÚZEUM V PEZINKU, M. R. ŠTEFÁNKA 4,
90201 PEZINOK

VIANOCE V MÚZEU

príklad dobrej praxe

Mgr. Katarína Marcišová

19. 5. 2016

OBSAH

Úvod.....	2
Charakteristika a ciele programu:	3
Popis činností:	5
Rozpočet, propagácia:	11
Záver.....	11
Použitá literatúra	13
Obrazová príloha	13

Úvod

Kurz „Základy muzejní pedagogiky“ som sa rozhodla ukončiť príkladom dobrej praxe. Viedla ma k tomu skutočnosť, že sme mali na program pozitívne ohlasy a podarilo sa nám presiahnuť očakávanú návštevnosť. V roku 2015 sme zorganizovali druhý ročník podujatia Vianoce v múzeu. Program sme oproti predošlému ročníku obohatili o nové aktivity a niektoré činnosti sme upravili. Druhý ročník sme rozšírili pre rodiny s deťmi, podujatie sme pripravili na dve adventné soboty (5. 12. a 19. 12.). Cieľom programu bolo predstaviť tradície deťom prostredníctvom zážitku. Našou snahou bolo vytvoriť podujatie, ktoré bude nielen poučné, ale aj zábavné, kde si deti osvoja nové poznatky prostredníctvom rozhovoru a hry. Program sa odohrával v atraktívnych a autentických priestoroch múzea. Deti sa preniesli o 100 rokov späť do vinohradníckej rodiny, s ktorou prežili Vianoce. Žiaci uvideli, ako sa stolovalo, kde bol stromček, čo všetko okrem stromčeka bolo súčasťou vianočného príbytku a ako vyzeralo zariadenie domu (izby). Program sme rozčlenili na dve základné časti – *tvorivé dielne* a *Vianoce kedysi*. V prvej časti programu deti vyrábali vianočné ozdoby a písali list Ježiškovi za sprievodu ľudových kolied. Druhá časť bola zameraná na slovenské tradície a zvyky. Okrem dvoch hlavných častí program obsahoval krátku motivačnú fázu a záverečnú reflexnú fázu. V úvodnej fáze sme s deťmi pripravovali punč, cieľom aktivity bolo deti naladiť na vianočnú atmosféru. Záverečná fáza pozostávala z rozhovoru s deťmi o tom, čo sme sa naučili, spievania kolied a pitia punču, ktorý si samy uvarili. Aby mali deti intenzívny a čo najautentickejší zážitok, rozhodli sme sa od začiatku zakomponovať do programu aj zmyslové zážitky (vône, chute a hudbu). Pretože naše múzeum sa snažíme meniť na bezbariérovú inštitúciu a Vianoce sú obdobím, kedy sa ľudia snažia viac pomáhať núdznym, preto sme do programu zakomponovali krátku pasáž venovanú nepočujúcim, v ktorej sa deti naučia posunkovať refrén známej vianočnej pesničky. Deťom sme predstavili sviatky z prelomu 19. a 20. storočia, kedy sa v Pezinku hovorilo osobitým nárečím. Súčasťou programu preto boli hádanky zozbierané Antonom Václavíkom napísané v pezinskom nárečí. Hoci bol program naplnený množstvom aktivít, úlohy neboli samonosné, ale vzájomne prepojené a nadväzujúce. Program bol vystavaný tak, aby sa striedali aktivity pohybové a oddychové, pri ktorých deti sedeli, pozorovali, počúvali alebo sme s nimi viedli rozhovor. Z kapacitných dôvodov a kvôli zachovaniu zážitku z aktivít sme sa rozhodli program realizovať vždy len pre jednu triedu a cez víkend maximálne pre 25 detí.

Názov: „Vianoce v Malých Karpatoch“

Termíny: advent od 30.11. 2015 do 22.12.2015 počas pracovných dní pre školské skupiny, v sobotu 5.12. a 19.12. pre individuálnych návštevníkov od 14:00 do 16:00 hod.

Dĺžka programu: pracovné dni: 90 min., víkend (rodiny s deťmi): 90 min.

Cena: 1 €/1 dieťa (víkend), rodičia – zadarmo

1,50 €/1 dieťa – pre školské skupiny

Výstup: ozdoba na stromček, svietnik z fľaše ozdobený decoupage, výroba oblátok, získanie vedomostí o vianočných tradíciách v malokarpatskom regióne

Veková kategória: pre deti od 5 rokov do 12 rokov (MŠ, ZŠ)

Veľkosť skupiny: min. 5 - max. 25 osôb

Kľúčové slová: Vianoce, tradície, zvyky, obrady, zvykoslovie, mágia,

Vzdelávacia oblasť a odbor: etnológia

Program vhodný na doplnenie vyučovacím predmetom: dejepis, vlastiveda, výtvarná výchova, etická výchova

Metódy práce: rozhovor, samostatná tvorivá práca, objektové učenie, oživená história

Charakteristika a ciele programu:

Program sa odohrával v 3 priestoroch múzea – v 2 degustačných miestnostiach a v etnografickej miestnosti. Hlavným cieľom bolo predstaviť deťom vianočné zvyky a tradície, ktoré súvisia s našim regiónom. Deti sme oboznámili so sviatočným životom rodiny na prelome 19. a 20. storočia.

Edukácia v múzeu môže mať formu formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania. Program spĺňal rysy formálneho a neformálneho vzdelávania, pretože prebiehal počas školského vyučovania a cez víkend. (DOLÁK, Jan a kol. *Základy muzejní pedagogiky*, BRNO : Moravske zemské muzeum, r. 2014, s. 7, ISBN 978-80-7028-441-4)

Formálne vzdelávanie prebiehalo v dopoludňajších hodinách počas vyučovania, program bol vhodným doplnením predmetov dejepis, vlastiveda a výtvarná výchova. Neformálne vzdelávanie prebiehalo počas dvoch víkendov, keď bolo podujatie pripravené pre rodiny s deťmi, naším zámerom bolo ponúknuť vo vianočnom čase zaujímavý program na sobotné popoludnie.

Po absolvovaní programu mali deti odísť s poznatkami o tradíciách v našom regióne a s predstavou o dialekte, ktorý sa tu používal. Nárečiu v Pezinku v minulosti sme sa venovali v troch aktivitách. Prvýkrát hneď v úvodnej motivačnej aktivite, keď sme čítali nápis zo steny

z 18. storočia, ďalšou aktivitou zameranou na nárečie boli hádanky v priestore izby vinohradníckej rodiny a v závere sme sa deťmi rozlúčili vinšom po „pezinsky“. Keďže program bol pre mladší školský vek, išlo o prvé oboznamovanie sa s problematikou. Snažili sme sa deťom informácie podávať cez zážitok, netradične, aby si novonadobudnuté poznatky zapamätali čo najdlhšie.

K napĺňaniu cieľa programu nám veľmi pomohla v expozícii inštalovaná autentická izba vinohradníckej rodiny, vďaka tomu sa deti veľmi ľahko preniesli v čase späť a rozprávanie o tradíciách nebolo len v teoretickej rovine. Pri tvorbe programu sme sa riadili pravidlom, že každá múzejná expozícia môže byť považovaná za edukačné médium (ŠOBÁŇOVÁ, Petra *Múzejní expozice jako edukační médium*, OLOMOUC : Univerzita Palackého v Olomouci, r. 2014, s. 66, ISBN 978-80-244-4302-7).

Deti sme nechceli len vzdelávať, ale aj vychovávať. Pripravených bolo viacero situácií, kedy sa museli podeliť, napríklad jednu z vianočných ozdôb, ktoré vyrobili, nechali múzeu a zavesili na stromček a delili sa aj o čokoládku z adventného kalendára. Výchovnou zložkou programu, ktorá podporila empatiu, bola aktivita venovaná nepočujúcim. S deťmi sme sa o nich rozprávali a učili sa posunkovať koledu.

Čo sa týka prostriedkov snažili sme sa v procese interpretácie využívať celú škálu interpretačných techník. Zo statických sme použili text písaný na stene, predmety v expozícii, špeciálnu vianočnú inštaláciu, hračky z depozitáru patrili medzi autentické prostriedky, z dynamických sme použili filmovú nahrávku, nahratú pieseň s tlmočenou ukážkou a ľudové koledy (DOLÁK, Jan a kol. *Základy muzejní pedagogiky*, BRNO : Moravske zemské muzeum, r. 2014, s. 26, ISBN 978-80-7028-441-4). Najdôležitejšou časťou programu bolo práve rozprávanie sa o tradíciách, na to sme využili izbu vinohradníckej rodiny v stálej expozícii múzea. Vychádzali sme z vystavených predmetov, vianočnou úpravou miestnosti, sme pozornosť deti upriamili na zariadenie miestnosti (DOLÁK, Jan a kol. *Základy muzejní pedagogiky*, BRNO : Moravske zemské muzeum, r. 2014, s. 29, ISBN 978-80-7028-441-4).

Čo sa týka využitých metód múzejnej edukácie, použili sme pozorovanie, predvádzanie zbierkových predmetov múzea (hračky z depozitáru, nábytok v izbe), teda metódy názorne demonštratívne. O tom, čo deti vidia sme viedli dialóg, takže sme použili aj klasické slovné metódy. Rozprávanie o tradíciách nebolo formou monológu, snažili sme sa deti zapájať do rozprávania. Aby program nebol pre deti nudný a pasívny, rozhodli sme sa využiť aktivizujúce metódy, a to diskusiu, inscenačné a metódy dramatickej výchovy (scénku).

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*, Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, r. 2012, s. 72, 74)

Popis činnosti:

Názov aktivity: Vianočný nápoj

Miestnosť: Malá degustačná miestnosť

Cieľ: touto aktivitou chceme deti oboznámiť s príbehom, ktorý sa viaže k Pezinku a zároveň ich motivovať na vianočnú tematiku.

Inštalácia: na stole v malej degustačnej miestnosti boli rozložené ingrediencie potrebné do punču, ale aj potraviny, ktoré do punču nepatria a plastové zvieratká.

Pomôcky: čaj, pomaranč, škorica, cukor, klinčeky, jablká, horčica, maslo, masť, umelá myš, had a mucha, voda, sviečka, hrniec, varič

Úloha: Program sa začínal príbehom o čarodejnici Agnese, ktorá žila v Pezinku v 18. storočí (súdny proces s Agnesou je napísaný na stene v degustačnej miestnosti). Agnesa varila nápoj lásky, do ktorého potrebovala ľudskú lebku. S deťmi sme viedli rozhovor o nápoji lásky, aké ingrediencie by ony doň pridali. Nasledovalo varenie vianočného nápoja – punču. Deti sme sa spýtali, či vedia ako sa volá vianočný nápoj a čo by doň dali. Upozornili sme ich, že to, čo si namiešajú, budú neskôr piť. Po spoločnej príprave punču program pokračoval vo veľkej degustačnej miestnosti. Deťom sme dali vybrané ingrediencie ovoniavať (škoricu, klinčeky), ich úlohou bolo určiť o aké koreniny ide podľa vône.

ZHODNOTENIE: deťom sa príbeh o čarodejnici páčil. Keď sme sa ich pýtali, ako sa volá typický vianočný nápoj, nevedeli odpovedať. Vysvetlili sme im slovo punč a potom už samy vyberali ingrediencie. V niektorých skupinách boli deti, ktoré chceli pridať do nápoja horčicu alebo masť, deťom sme zopakovali, že punč budú neskôr piť. Niekedy napriek tomu trvali na týchto ingredienciách, dali sme hlasovať, kto tam chce tiež horčicu, ostatní boli vždy proti slaným ingredienciám. Do výroby punču sme nechceli priamo zasahovať, chceli sme, aby deti mali pocit, že si ho celý spravili samy. To sa nám podarilo. Deti oceňovali vône, ktoré sa priestorom niesli, ťažšie už identifikovali škoricu, či klinčeky, zhodli sa však na tom, že sú to vône, ktoré im pripomínajú Vianoce.

Názov aktivity: Vianočná dielňa

Miestnosť: Veľká degustačná miestnosť

Cieľ: podporiť fantáziu a tvorivosť detí, rozvoj jemnej motoriky, schopnosť podeliť sa.

Inštalácia: miestnosť, v ktorej sa odohrávali vianočné dielne bol osvetlený len niekoľkými sviečkami. Na stoloch boli obrusy a pomôcky potrebné na výrobu ozdoby. Hudba s ľudovými koledami, vôňa škorice a vianočná výzdoba udržiavali deti vo vianočnú atmosféru.

Pomôcky: obrusy, prehrávač hudby, škorica, dlhá rolka papiera, fixky, farbičky, papieroví čerti, Mikuláši a anjelici, šišky, krupica, cestoviny, flitre, lepidlá, pečiatky, dlhá rolka papiera

Úloha: Na vytvorenie tajomnej atmosféry sme vchádzali do miestnosti len za svetla sviec. Prvá do miestnosti vošla pedagogička, deti išli hneď za ňou. Pedagogička mala v ruke zvonček, ktorým slávnostne zahájila začiatok vianočnej dielne. Po zaznení zvončeka sa miestnosť rozsvietila a deti uvideli výzdobu a všetky tvorivé stanoviská. V dielnach spolu s deťmi sme vyrobili ozdoby, ktoré sme neskôr zavesili na stromček. So školskými skupinami sme vyrábali: anjelov z cestovín, krupicou posnežené šišky, papierových anjelov, čertov a Mikulášov. Posledné stanovisko „list Ježiškovi“ bolo pre deti, ktoré sa ešte nerozhodli čím chcú začať alebo mali svoju ozdobu spravenú. Bola to dlhá rolka papiera, pripravené boli vianočné pečiatky, farbičky, fixky, deti do listu písali, čo si želajú. Pedagogička deti vyzvala, aby písali hlavne, čo želajú kamarátom, rodičom, starým rodičom, každému koho majú rady, keďže v minulosti sa ľudia obdarovávali hlavne vinšmi a želaniami, nie hmotnými darčekom. List zároveň zdobili pečiatkami, obrázkami, aby sa Ježiškovi páčil. Počas tvorivých dielní s deťmi, ktoré mali záujem sme priebežne kontrolovali punč a dopĺňali sme potrebné ingrediencie. Výroba ozdôb bola sprevádzaná ľudovými koledami, ktoré sú typické pre náš región.

Po dorobení ozdôb a dovarení punču, sme deti vyzvali, aby si každý vybral jednu ozdobu, ktorú nám nechá a zavesí ju na vianočný stromček.

ZHODNOTENIE: Priebežné varenie punču a list Ježiškovi sa ukázali ako vhodné doplnkové aktivity pre deti, ktoré skončili výrobu ozdôb skôr ako ostatní. Zamedzili sme nude a vyrušovaniu detí, ktoré ešte na svojich ozdobách pracovali. Asistovanie pri príprave punču v deťoch vzbudzovalo pocit dôležitosti, chceli ingrediencie vkladať do hrnca a miešať ich, čo im bolo za asistencie múzejnej pedagogičky umožnené.

Úprava pre rodiny s deťmi – vyrábali to isté + výroba svietnika z fľaše na šampanské zdobená technikou decoupage dotvorenou ikebanou z ihličia. Prebiehala aj ukážka výroby oplátok, ktoré deti môžu ochutnávať.

Nasledujúca časť programu prebiehala v izbe vinohradníckej rodiny, izba bola pripravená na štedrú večeru. Väčšina vianočných zvykov sa zachovala dodnes, deti však nechápu ich význam, prípadne pôvodný význam zvykov sa časom zmenil. Typickým príkladom je vysvietený vianočný stromček. Pôvodná funkcia stromčeka bola magická - prinášanie zelene do domácností malo ľuďom zabezpečiť úrodný rok. Výzdoba jeho magickú funkciu len umocňovala. Dnes má však stromček len estetickú funkciu. Odpovede sme hľadali aj na otázky - prečo celý deň nejeme a naša večera je potom bohatá a prečo otecko rozkrajuje jablčko, prečo dávame šupiny z ryby pod obrus... Vianoce sú v súčasnosti na jednej strane sviatkom rodiny, pokoja a mieru, no i konzumu. Stávajú sa komerčnou záležitosťou, v médiách sa dokonca objavujú informácie o tom, že ľudia si „kvôli“ Vianociam berú pôžičky, aby si mohli dovoliť kúpiť darčeky, v minulosti sa rodiny obdarovávali vinšmi alebo len malými pozornosťami. (NÁDASKÁ, Katarína. 2012. *Slovenský rok v ľudových zvykoch, obradoch a sviatkoch*. Bratislava : Fortuna Libri, 2012. s. 26-51. ISBN 978-80-8142-056-6)

Názov aktivity: Vianoce vo vinohradníckej rodine

Miestnosť: izba vinohradníckej rodiny

Cieľ: zoznámiť deti s adventnými a vianočnými tradíciami. Spojiť rozprávanie o tradíciách s autentickým priestorom.

Inštalácia: slávnostne prestretý stôl, nad stolom zavesený vianočný stromček, džbánok s čerešňovými konármi, reťaz okolo stola, slama pod stolom

Pomôcky: vianočný strom, misky so strukovinami, reťaz, slama, džbánok, čerešňové halúzky, slávnostný biely obrus, rybie šupiny, mince, staré hračky z depozitáru

Úloha: cestou k izbe vinohradníckej rodiny išla prvá pedagogička s lampášom, každé dieťa nieslo ozdobu. Keďže sa program bol v duchu tajomstva a prekvapení, deti nevedeli, ako bola miestnosť pre ne upravená. V izbe nad stolom bol zavesený stromček, na stole slávnostný obrus (pod obrusom boli mince a šupiny), na stole boli položené orechy, jablká, oplátky, strukoviny, hlboké tanieri a lyžice. V okne sa nachádzal džbán s konármi z čerešne. Pod stolom bola slama a reťaz okolo nôh stola.

Najprv každé dieťa pristúpilo k stromčeku a pedagogička zavesila ozdobu (stromček bol zavesený na strope, tak ako to mali naši predkovia). Deti si posadali na podsedačky na zem, tak aby mali dobrý výhľad na stôl a stromček. S deťmi sme viedli rozhovor o tradíciách, ktoré boli kedysi, o symbolike adventu a všetkých predmetov, ktoré sme pripravili – slama, reťaz, mince, šupiny, ktoré sme im ukázali spod obrusu, počas rozhovoru deti buď sedeli na

podsedákoch alebo sa stáli okolo vianočného stola (podľa počtu detí v skupine). Pri stole sme si porozprávali o stolovaní počas štedrej večere. Nachystané jablčko sme rozkrojili a názorne deťom predviedli tento zvyk. Pre deti bolo jednoduché si predstaviť všetky úkony vykonávané počas štedrej večere, pretože všetko sa odohrávalo pred ich očami v autentickom priestore.

Počas adventu sa vykonávala ľudová mágia, niektoré zvyky sme deťom ozrejmili, napríklad na Katarínu, Ondreja, Barboru, Mikuláša a Luciu. Predviedli sme aj pár praktických ukážok: vymetanie kútov Luciami proti zlým silám. Počas rozprávania o Lucii spoza detí príde potichu „Lucia“ v bielej maske, plachte s husím krídlom v ruke. Mágiu lásky sme im predviedli pomocou vetvičky z čerešne odrezanej na Katarínu po zotmení (rozkvitnutá do Vianoc – dievča sa vydá do roka).

V priestore boli na ukážku predmety používané ako darčeky (drevené hračky, stužky do vlasov, handrové bábiky).

Nasledovalo rozprávanie o Betleheme a koledovaní – nielen spev, ale aj vinše a želania hojnosti, čo v minulosti nahrádzalo hmotné dary.

ZHODNOTENIE: Prijemným doplnením aktivity bolo, keď niektoré pani učiteľky sa zapojili do rozprávania a uviedli príklady zvykov, ktoré sa uskutočňovali v ich rodinách, keď boli deťmi.

Názov aktivity: Pečenie oplátok

Miestnosť: izba vinohradníckej rodiny

Cieľ: oboznámiť deti s adventom v škole v minulosti a prehĺbenie novozískaných vedomostí o vianočných tradíciách minulosti

Inštalácia: využitie monitoru v miestnosti

Pomôcky: monitor

Úloha: pozerat' a počúvať ukážku známeho slovenského filmu o vianočných tradíciách – *Vianočné oblátky*, odpovedať na kladené otázky (z čoho sa vyrábajú oblátky, kto piekol oblátky kedysi, ako vyzerala škola...) Pozeranie krátkeho videa nasledovalo po praktických ukážkach a rozhovore, pri ktorom sme deti oboznámili s viacerými tradíciami. Aktivitu sme zvolili ako oddychovú časť programu, zároveň ako zopakovanie toho, čo sme im hovorili. Párkrát sme filmovú ukážku prerušili, aby sme sa utvrdili, že deti počúvajú a rozumejú tomu, čo sa v ukážke odohráva.

ZHODNOTENIE: Pred uvedením programu sme boli na pochybách, či deti film deti zaujme a či bude pre ne zrozumiteľný. Naše obavy zostali nenaplnené, deťom sa ukážka páčila, mali otázky a chceli vidieť viac.

Názov aktivity: nepočujúci speváci

Miestnosť: izba vinohradníckej rodiny

Cieľ: prvotné oboznámenie detí s komunikáciou nepočujúcich, naučiť sa niekoľko jednoduchých posunkov, rozvoj empatie voči hendikepovaným

Inštalácia: deti stoja a pozerajú na monitor

Pomôcky: monitor, CD s piesňami v znakovej reči

Úloha: deti sme naučili „spievať“ refrén modernej koledy v posunkovej reči (*Vianoce*, *Vianoce* – Peter Nagy). Posunky predvádzali najprv múzejné pedagogičky, deti opakovali, potom sme pustili pieseň aj na monitore. Tie deti, ktoré ovládali text piesne mohli zároveň aj spievať. Po pesničke sme si zopakovali niektoré posunky. Spýtali sme sa detí, ktoré posunky si všimli ony a nech nám ich predvedú, ostatní sme opakovali. Pôvodne sme chceli s deťmi nacvičiť tradičnú ľudovú koledu, ale pre náročnosť posunkov sme sa rozhodli pre modernú pesničku. Po skončení aktivity sme sa spýtali detí, či poznajú nejakú ľudovú koledu a ak áno, vyzveme ich, aby nám ju zaspievali. Aktivitu sme zaradili po dvoch sediacich a rozhovorových činnostiach.

ZHODNOTENIE: Deti posunkovanie bavilo a potešilo nás, že deti boli schopné odpozorovať aj posunky, ktoré sme im nepredvádzali. Boli zvedavé aj na pani, ktorá znakovú reč predvádzala, či je naozaj nepočujúca, keď počuje, ako je možné, že ovláda posunky. Vytvoril sa tu ideálny priestor deťom vysvetliť, že sú ľudia, ktorí počujú a preto, že chcú pomôcť nepočujúcim sa naučia ich reč. Téma deti zaujala a posunky si zapamätali. Viaceré deti prišli na program aj cez víkend a posunky predvádzali spolu s pedagogičkami ostatným deťom.

Názov aktivity: Adventný kalendár

Miestnosť: izba vinohradníckej rodiny

Cieľ: predviesť deťom pezinské nárečie, deti zistia, ako hovorili v malokarpatskom regióne naši predkovia.

Inštalácia: adventný kalendár vyrobený z papierových vrecúšok a špagátov, ktorý visí nad hlavami detí, zasahoval do polovičky miestnosti.

Pomôcky: 24 papierových vrecúšok, natrihané hádanky, čokoládky

Úloha: poslednou aktivitou pri stromčeku bolo rozbalenie vrecúška z adventného kalendára. Deti za odmenu, že pekne pracovali a naučili sa „spievať“ posunkami koledu, si mohli rozbaľiť vrecúško s príslušným dátumom. Vo vrecúškach boli umiestnené hádanky písané v dialekte. Na to, aby deti mohli hádať, museli najprv porozumieť jazyku našich predkov. Použili sme tieto hádanky:

Ked to chodzí, je to bílé, ked to spadne je to žlté. (vajce)

Z jednu dzíru ide do nútra, dvoma vynde. (nohavice)

Sedzí v devadesáci kabátoch. (cibuľa)

Máme strom. Má 12 konárov, na každem konári štyri hnízda, v každem hnízde sedem mladých. (rok, ročné obdobia, týždeň)

Leze, leze po železe, nande dzírku, do nej vleze. (kľúč)

Štyré bratri utekajú za sebú a nikdy sa nedohoná. (voz alebo kolesá)

Dycky chodzí po svece a dycky je doma. (slimák)

Ked z teho odebíra, vždy je večšé. (jama)

(VÁCLAVÍK, Anton. *Podunajská dedina*, Bratislava : Vydavateľské družstvo v Bratislave, r. 1925, s. 269 - 270)

Okrem hádaniek boli vo vrecúškach aj čokoládky. Zámerne sme pripravili menej čokoládok, ako bolo detí v skupine. Cieľom tejto aktivity bolo, aby sa deti medzi sebou podelili a neboli sebecké.

ZHODNOTENIE: miernym negatívom bolo, že niektoré deti balíčky zaujali natoľko, že sa nevenovali aktuálnemu daniu, do balíčkov strkali, pýtali sa na ne, aj keď v úvode sme im vysvetlili, čo to je a kedy na ne príde rad. Boli sme zvedavé na reakciu detí po zistení, že v balíčku je menej čokolád, ako je detí. Keď sme im vysvetlili, že Vianoce sú aj o rozdávaní a podelení sa s tými, ktorí na tom nie sú tak dobre, ako my, deti sa upokojili a ochotne sa delili so spolužiakmi. Čokoládky sme rozdali a vyzvali sme tých, čo ich dostali, aby našli niekoho, s kým sa rozdelia. Niektoré deti sa rozhodli rozdeliť svoju čokoládku tak, že im sa už neušlo.

Deti sme upozornili, že hádanky sú napísané v nárečí, v jazyku aký používali ich starí rodičia. Poprosili sme ich, aby ich prečítali presne tak, ako sú napísané na papieri. Pre lepšiu zrozumiteľnosť ich museli prečítať aj múzejné pedagogičky. Po prvom prečítaní zväčša hádankám nerozumeli, po opakovanom prečítaní lektorkou už rozumeli lepšie. Niektoré slová sme im povedali viackrát a pýtali sme sa ich, čo znamenajú. Samotné hádanie ich bavilo a nárečie bolo pre ne smiešne. V niektorých skupinách deti samé pridali ešte dve – tri hádanky.

Po rozbalení adventného kalendára sme sa s deťmi vrátili naspäť do degustačnej miestnosti s punčom. Deti ochutnávali punč a oblátky s medom, v tejto časti bol čas na reflexiu. Formou rozhovoru sme od detí zistili, čo sa im najviac páčilo a zhrnuli sme si dojmy a novonadobudnuté poznatky. Podľa reakcií detí sa im najviac páčilo varenie a pitie punču, príchod Lucie, posunkovanie koledy a adventný kalendár.

Úprava pre rodiny s deťmi: Podujatie sa odohrávalo v poobedných hodinách, na konci programu už bola tma, čo sme sa rozhodli využiť na peknú a efektnú rozlúčku s návštevníkmi. Vo dvore múzea sme si pri zapálených prskavkách všetci spolu zaspievali koledu Tichá noc.

V závere programu sme deťom zaželali pekné sviatky „po pezinsky“:

Vínšujem vám tyto slávné svátky, Krista Pána narození a Svatého Šefana, čo si od milého Pána Boha žádáte, hojnost zdraví, hojnost chleba, hojnost vína, hojnost štěstí, po smrci nebeské královstvo. (VÁCLAVÍK, Anton. *Podunajská dedina*, Bratislava : Vydavateľské družstvo v Bratislave, r. 1925, s. 259)

Rozpočet:

Materiál na oblátky: múka, cukor, soľ, maslo, med, 35 €

Materiál na punč: ovocie, čaj, škorica, 10 Eur

Materiál na tvorivú dielňu (papierové alebo plastové obrusy, cestoviny, farebné spreje, ozdôbky, trblietky) 40 €, papierové vrecúška na adventný kalendár 37,50 €

Náklady spolu: 122,50 €

Predpokladaný výnos: 375 € za 250 detí

Predpokladaná návštevnosť: 250 detí **Reálna návštevnosť:** 422 detí

Propagácia

Vyučujúcich sme informovali o vianočnom programe e-mailom v mesačnom predstihu. Rodičom sme posielali informačný leták prostredníctvom učiteľov, ktorí boli na vianočnom programe. Vizuál informačného letáku pripájam do obrazovej prílohy. Od rodičov, ktorí prišli na vianočný program sme si vypýtali e-mailové kontakty, aby sme ich mohli informovať o našich aktivitách priamo. Spočiatku sme sa obávali, či sa nám nahlási dostatočný počet rodín, keďže prvýkrát sa podujatie odohrávalo už 5. decembra, napokon prišlo 28 detí s rodičmi. Forma propagácie teda bola úspešná, v budúcnosti však chceme mať väčšiu istotu v účasti, rozhodli sme sa preto vypýtať kontakty na rodičov.

Záver

Veľmi nás potešil veľký záujem o program, ktorý presiahol očakávanú návštevnosť. Predbežný odhad bol 250 detí, konečný počet činil 422 detí. K vysokej návštevnosti pomohol veľký záujem zo strany vyučujúcich, ako aj rodičov. Počas podujatia sme mali vytlačené propagačné materiály vo forme A5, ktoré sme odovzdávali učiteľom, aby o podujatí informovali aj rodičov. Od učiteľov a rodičov sme si v závere programu pýtali kontakty, aby sme ich mohli informovať o ďalších podujatiach organizovaných v múzeu. Veľkou radosťou pre nás bolo, že aj samotní učitelia si program prišli so svojimi deťmi zopakovať v sobotu. Deti najviac potešila výroba vianočného punču, do ktorého vyberali suroviny a mali tak pocit dôležitosti a v závere medzi sebou zhodnocovali, ako sa im podaril. Deti oceňovali aj pripravené momenty prekvapenia a tajomna. Tvorivé dielne začínali len zasvietenými sviečkami, vstup do vyzdobenej vinohradníckej izby, tajomstvo v adventom kalendári, nečakaný príchod tajomnej Lucie. Svojím vzhľadom ich mierne vystrašila „Lucia v bielom“, ktorá z múzea vyháňala zlé sily. Za mierne negatívum by som označila, že adventný kalendár pútal pozornosť niektorých detí natoľko, že sa nevenovali momentálnemu daniu. V adventom kalendári sa skrývali hádanky v pezinčine. Deťom sme museli hádanky viackrát zopakovať, aby im porozumeli, no hádanie ich bavilo a podarilo sa im vylúštiť ich. Niektoré pre nich neznáme slovička sme si zopakovali. Okrem hádaniek sa vo vrecúškach skrývali aj čokoládky, ktoré však zámerne boli v takom množstve, aby sa deti museli podeliť. Myslím si, že múzeum okrem vzdelávania má aj vychovávať, týmto sme chceli deti viesť k schopnosti podeliť sa, nebyť sebecký a lakomý. Pri tvorbe aktivity sme boli zvedavé, ako deti zareagujú. Najprv boli rozrušené, že majú malo čokoládok. Sladkosti sme rozdali deťom a vyzvali sme tých, čo dostali čokoládku, aby sa podelili s niekým, kto nedostal. Vo väčšine prípadov sa deti ochotne delili, čo bolo veľmi potešujúce. Záujem prejavovali aj pri posunkovaní koledy, dokonca sa nám niekoľkokrát stalo, že isté posunky ovládali, pretože im ich ukazovali žiaci, ktorí u nás už boli. Pozitívom tejto aktivity nebolo len zoznámenie sa s problematikou nepočujúcich, ale aj rozhýbanie sa po dlhšom rozhovore o tradíciách a vianočných zvykoch v ich rodinách. Pozitívne hodnotím aj fakt, že deti, ktoré u nás boli zo školy, prišli aj v sobotu s rodičmi. Pre veľký úspech máme v pláne opäť pokračovať v programe Vianoce v múzeu, znovu však v miernej úprave. Tradície sa síce nemenia, no sú mnohé spôsoby, ako ich predstaviť.

Použitá literatúra

VÁCLAVÍK, Anton. *Podunajská dedina*, Bratislava : Vydavateľské družstvo v Bratislave, r. 1925

NÁDASKÁ, Katarína. 2012. *Slovenský rok v ľudových zvykoch, obradoch a sviatkoch*. Bratislava : Fortuna Libri, 2012. s. 26-51. ISBN 978-80-8142-056-6

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*, Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, r. 2012 ISBN 978-80-244-3003-4

(DOLÁK, Jan a kol. *Základy muzejní pedagogiky*, BRNO : Moravske zemské muzeum, r. 2014, s. 7, ISBN 978-80-7028-441-4)

(ŠOBÁŇOVÁ, Petra *Muzejní expozice jako edukační médium*, OLOMOUC : Univerzita Palackého v Olomouci, r. 2014, s. 66, ISBN 978-80-244-4302-7)

Obrazová príloha

Pripravené ingrediencie do vianočného punču a text o čarodejnici Agnese:

Rozprávanie príbehu o čarodejnici Agnese:

Príprava punču:

Tvorivá dielňa v degustačnej miestnosti (detail na list Ježiškovi)

Tvorivé dielne pre rodiny s deťmi:

Vešanie ozdôb na stromček:

Príchod Lucie:

Lucia v bielom vymetá izbu od zlých duchov, nad hlavami detí sú balíčky z adventného kalendára:

Detail na sviatočný stôl:

Sledovanie filmovej ukážky:

Posunkovanie koledy:

Adventný kalendár:

Hádanie hádaniek:

Záverečné pitie punču:

propagačný leták:

VIANOCE V MÚZEU

5. december a 19. december 2015

od 14.00 do 16.00 hod.

v Malokarpatskom múzeu v Pezinku

PREŽITE S NAMI PRÍPRAVY NA NAJKRAJŠIE SVIATKY V ROKU

Čaká vás príbeh vianočného stromčeka, výroba svietnika, pečenie oblátok
ale i mágia, ktorá vás ochráni pred strigami.

Program je určený pre rodiny s deťmi vo veku od 5 do 12 rokov.

Cena: 1 €/ dieťa

Kontakt pre objednávky: Monika Chvosteková, tel.: 0911 404 053
monika.chvostekova@muzeumpezinok.sk

Malokarpatské múzeum v Pezinku, M. R. Štefánika 4, Pezinok 902 01 www.muzeumpezinok.sk